

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Hankintalain uudistamista käsittelevässä mietinnössä esitetyt yleiset tavoitteet ja päämäärät tehokkuuden ja kustannussäästöjen näkökulmasta ovat ajankohtaisia ja osin kannatettavia. Esitetyillä ehdotuksilla, kuten markkinavuoropuhelun lisäämisellä ja vaatimuksella kustannusvertailun tekemisestä, voi olla vaikutuksia kilpailun lisäämiseen sekä yleisiin kustannussäästöihin. Toisaalta osasta ehdotetuista lisäyksistä voi syntyä taloudellisesti merkittäviä riskejä lyhyellä aikavälillä.

Mietinnössä on kiinnitetty huomiota erityisesti hankinnan hyvään valmisteluun ja lisätty sen myötä hankintayksikölle veloitteita ennen kilpailutusvaihetta. Tämä on lainsäädännön näkökulmasta merkittävä muutos suhteessa aiempaan kilpailutusprosessiin keskittyneeseen lainsäädäntöön ja poikkeaa jonkin verran hankintadirektiivin tasosta.

Hyvinvointialue pyytää tekemään ehdotetuista muutoksista tarkempaa vaikutustenarviointia ja selvittämään muutosten taloudelliset vaikutukset ja huomioimaan vaikutukset hyvinvointialueiden rahoituksessa.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Hyvinvointialue tekee jo nyt hankinnan valmisteluvaiheessa kustannusten vaikutusanalyysiä sekä markkinakartoitusta ja hankkii palvelut kustannustehokkaimmalla tavalla.

Hankintalain markkinakartoitusta 65 §:ää koskeva esitys markkinakartoituksesta ja kustannusten vaikutusanalyysi osana hankinnan suunnittelua on kannatettavaa, vaikka hankintaprosessit tulevat pitenemään ja hankintakustannukset nousevat. Erityisesti kustannusten vaikutusanalyysi huolellinen valmistelu tulee vaatimaan hankintayksiköiltä osaamista, aikaa ja taloudellisia resursseja, jotta kustannusten vaikutusanalyysi tulee valmisteltua huolellisesti eivätkä ne esimerkiksi ohjaa epätarkoituksenmukaiseen suuntaan. Joillekin hankintayksiköille tämä voi tarkoittaa henkilöstömäärän kasvattamista ja/tai konsultointikustannusten nousua. Näin ollen on perusteltua, että vaatimus koskee hankintayksiköille merkittävimpiä hankintoja ja kynnyksrajana on asetettu vähintään 10 miljoonaan euroon.

Mietinnössä ehdotetaan 65 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että markkinakartoituksessa saatujen neuvojen käyttäminen ”ei saa johtaa tietyn toimittajan suosimiseen tai muutoin” johtaa kilpailun vääristymiseen tai syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn. EU:n tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten viimeaikaisessa oikeuskäytännössä neuvojen käyttämisen hankintalainsäädännön mukaisuutta on arvioitu siitä näkökulmasta, onko menettely johtanut vaatimuksiin, jotka suosivat tarjoajaa. Esityksessä ehdotettu muotoilu ”tai muutoin johtaa kilpailun vääristymiseen” nostaa esiin kysymyksen siitä, mitä tämä jälkimmäinen vaatimus tässä yhteydessä tarkoittaa. Selvyyden vuoksi tulisi täsmentää, millä muulla tavalla neuvojen käyttäminen saattaa vääristää kilpailua.

Hyvinvointialue katsoo, että hankintalain 75 §:ään esitetty lisäys hankinnan jakamisesta on tulkinnanvarainen. Hankintalain 31 §:ssä on todettu, että hankintoja ei saa pilkkoa keinotekoisesti. Näin ollen hankintayksiköille jää arvioitavaksi milloin on kyse keinotekoisesta pilkkomisesta ja milloin velvoitteesta pilkkoa hankinta. Esitetty lisäys 75 §:ään voi myös ohjata hankintayksiköitä myös epätarkoituksenmukaiseen hankinnan jakamiseen.

75 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että hankinnan jakamatta jättäminen tulisi perustua markkinakartoitukseen tai muuhun hankinnan toteutustapaa ja sen kustannustehokkuutta koskevaan selvitykseen. 75 §:ssä esitetyt poikkeukset jakamisveloitteeseen ovat perusteltuja toiminnan näkökulmasta. Perustelujen muotoilu kuitenkin herättää kysymyksen siitä, kuinka laaja hankintayksikön selvitysvelvollisuus poikkeamisen edellytyksistä on. Näin ollen hankintayksiköille syntyy merkittävä riski siitä, että jakamatta jättämisestä voidaan valittaa markkinaoikeuteen hankintapäätöksen julkaisemisen jälkeen. Tämä venyttää hankintaprosessien kestoja entisestään, vaikka valitusperuste on syntynyt jo varhaisessa vaiheessa. Pitkittyneistä hankintaprosesseista seuraa useimmiten se, että hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää oikea-aikaisesti ja viivästymiset aiheuttavat tarpeetonta riskiä ja kustannuksia esimerkiksi tilanteissa, joissa aiempi sopimuskausi on päättymässä. Hyvinvointialue ehdottaakin, että pakollista jakamista koskevaa pykälää arvioitaisiin

kokonaisuudessaan uudestaan ja mahdollisuus valittaa markkinaoikeuteen jakamatta jättämisestä poistettaisiin.

Esitetty ehdotus siitä, että 124 §:ssä hankintamenettelyn kertomukseen lisätään kuvaus siitä, miten hankintayksikkö on suorittanut hankinnan valmistelun, lisää avoimuutta, mutta itsessään ei välttämättä lisää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua. Mietinnössä hankintalain muutoksissa on jo muita tehokkaampia ohjauskeinoja hankinnan valmisteluvaiheeseen.

Hankintayksiköt pyrkivät lähtökohtaisesti tekemään tarjouspyynnöt siten, että saadaan aikaan aitoa kilpailua ja useita tarjouksia. Näin kustannukset pysyvät hallinnassa ja saadaan haluttua laatutasoa. Toisinaan hankintayksiköillä on kuitenkin tarve hankkia tuotteita tai palveluita, joilla ei ole kilpailtuja markkinoita (kuten uusia ratkaisuja tai erikoisalan tuotteita). Mikäli tällaisessa tilanteessa tulisi velvollisuus kilpailuttaa uudestaan ja tarjoaja tuntisi aiemman hankinnan keskeyttämisperusteet, on ainoan tarjouksen jättäneellä vahva intressi nostaa hintoja. Hyvinvointialue katsoo, että 125 §:n poikkeukset uudelleen kilpailuttamisvelvoitteeseen ovat erittäin perusteltuja. Hyvinvointialue ehdottaa, että 125 §:stä ei voisi valittaa. Hyvinvointialue muistuttaa myös, että hankintayksiköllä on myös oikeus määritellä hankinnan kohde hankintayksikön tarpeiden mukaisesti huomioiden kuitenkin hankintalain 71 § sekä määritellä sopimusehdot melko vapaasti huomioiden kuitenkin muusta lainsäädännöstä, kuten sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisestä annetusta laista, syntyvät velvoitteet.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Työryhmän mietinnössä esitetyt keinot, joilla korostetaan hankinnan hyvää valmistelua kuten markkinakartoituksen laajempi käyttö ja kustannusten vaikutusanalyysi, edistävät kilpailua ja luultavasti tulevat parantamaan hankintojen kustannustehokkuutta.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Hyvinvointialue katsoo, että vähimmäisomistusta koskevat vaatimukset sisältävät useita taloudellisia ja toiminnallisia riskejä, mutta ovat toteutettavissa hallitusti pidemmällä siirtymäajalla. Hyvinvointialue esittääkin kolmen vuoden siirtymäaikaa esitetyn 18 kuukauden sijasta.

Hallitusohjelman tavoitteita voi edistää myös vaihtoehtoisesti asettamalla sidosyksiköille velvoitteita kilpailuttaa tietty osuus palveluistaan (esim. osuus liikevaihdosta) tai asettamalla hankintayksikölle velvollisuus selvittää säännöllisesti kilpailtujen markkinoiden olemassaolo ja kustannustehokkain tapa järjestää palvelut. Tämä antaisi hankintayksiköille mahdollisuuden huomioida paremmin erityistarpeet ja -tilanteet, antaisi jatkoaikaa kilpailtujen markkinoiden kehittymiselle sekä pienentäisi hankintayksiköiden markkinoista johtuvia taloudellisia ja toiminnallisia riskejä tilanteessa, jossa moni hankintayksikkö on kilpailuttamassa samankaltaisia hankintoja samanaikaisesti.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Hyvinvointialue hankkii sidosyksikköhankintana keskeisiä perustoimintoja kuten HR- ja palkkahallinnon palveluja sekä tietoliikennepalveluja. Esitetyllä ehdotuksella ja aikataululla hyvinvointialueelle syntyy merkittäviä ICT-järjestelmäkustannuksia, joiden vaikutus on useita kymmeniä miljoonia. Mikäli aikataulua voidaan pidentää ja siirtymä voi porrastaa, voidaan kustannuksia hallita paremmin.

Lisäksi kustannuksia aiheutuisi sidosyksiköiden osakkuuksien uudelleen järjestämisestä. Osakkeiden mahdollisesta ostamisesta aiheutuvat kustannukset tulevat olemaan hyvinvointialueella useita satojatuhansia euroja. Suorien kustannuksien lisäksi uudelleen järjesteleminen aiheuttaa merkittäviä hallinnollisia kustannuksia.

KKV:n näkemys siitä, että omistusosuuden vähimmäisvaatimus johtaa hetkellisesti kustannusten nousuun, on todellinen. Usea julkisen sektorin toimijat tulevat kilpailuttamaan yhtä aikaa samankaltaisia hankintoja. Erityisesti ICT-hankintoihin liittyen markkinoilla syntyy tilanne, että käyttönotot, versiopäivitykset ja järjestelmä uudistukset saatetaan hinnoitella kysynnän kasvaessa aiempaa hintatasoa kalliimmiksi. Lisäksi syntyy valtakunnallinen tilanne, jossa sekä toimittajan että tilaajan on vaikea saada osaavaa työvoimaa. Tällöin konsultointi ja palkkakustannukset tulevat kasvamaan merkittävästi.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Useiden sidosyksiköiden omistajilla on menossa keskinäiset neuvottelut osakkuuksien uudelleen jakamisesta. Hyvinvointialue tulee mahdollisesti hankkimaan lisää osakkeita yksittäisistä yhtiöistä, mikäli osoittautuu, että yhtiö voi tuottaa palveluja kustannustehokkaasti.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Sidosyksiköiden käytön rajoittamisesta saattaa seurata pidemmällä aikavälillä tietyillä toimialoilla, kuten palkka- ja taloushallinnon palveluissa, markkinaehtoista tarjontaa. Toistaiseksi markkinoilla ei löydy riittävää kypsyttä ko. palvelujen tuottamiseen, joka osaltaan puoltaa pidempää siirtymäaikaa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Esityksen mukaan vähimmäisomistusosuutta koskeva säännös tulisi voimaan 1.7.2027 poikkeuksena jätehuollon alan sidosyksiköt, joiden osalta sääntely tulisi voimaan 1.7.2028 alkaen. Yleinen siirtymäaika ei ole riittävä ja hyvinvointialue ehdottaa kolmen vuoden siirtymäaikaa. Nykyisessä ehdotuksessa lain tullessa voimaan vuoden 2026 alussa, hankintayksiköillä on 18 kuukautta aikaa toteuttaa huolellinen kustannusten vaikutusanalyysi toiminnan uudelleen järjestelystä, markkinakartoitus ja tarvittaessa järjestää kilpailutukset. Siirtymäaika ei ole riittävä myöskään suhteutettuna vuoden 2016 lakiuudistuksen aikana säädettyihin siirtymäaikoihin erityisesti sote-alan osalta, jolloin sote-sidosyksiköitä koskeva siirtymäaika oli alun perin viisi vuotta. Hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä siirtymäaika pidennettiin kuuteen vuoteen. Myös muiden sidosyksiköiden osalta siirtymisaika oli vuoden 2016 uudistuksessa pidempi, kaksi vuotta.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Hyvinvointialueella on järjestetty sidosyksiköiden kautta isoja palvelukokonaisuuksia. Näiden palveluiden järjestäminen edellyttää huolellista valmistelua kuten lakiin ehdotetun mukaista kustannusten vaikutusanalyysia, laajaa markkinakartoitusta sekä huolellista kilpailutusta. Tämän lisäksi erityisesti ICT-järjestelmiä sisältävissä palvelukokonaisuuksia tulee varmistaa riittävä aika käyttöönottoprojektin läpiviemiseen. Toiminnan uudelleenjärjestely ja kilpailutukset tulevat vaatimaan resursseja, etenkin tilanteissa, joissa hankinta päädytään kilpailuttamaan ensimmäistä kertaa.

Isoissa palvelukokonaisuuksissa jo pelkästään huolellinen hankinnan valmistelu ja kilpailuttaminen voi viedä 18 kuukautta, jolloin käyttöönottoprojekteja ei saada siirtymäajan loppuun mennessä vietyä tuotantoon.

Hyvinvointialue on kartoittanut, että sillä on noin 24 kpl ICT-järjestelmiin liittyvää hankintasopimusta, jotka tulee kilpailuttaa ja siirtää tuotantoon ennen siirtymäajan päättymistä. Tämän lisäksi hyvinvointialueella on myös muita palvelusopimuksia, joiden osalta tulee tehdä kustannusten vaikutusanalyysia ja suunnitella palvelujen uudelleen järjestäminen.

Hyvinvointialueiden osalta on tärkeä huomioida, että mikäli investoinneille ei ole käytettävissä lainanottovaltuutta, pitää hyvinvointialueen hakea erikseen muutosta lainanottovaltuuteen. Muutosprosessissa hyvinvointialue ja ministeriöt neuvottelevat muutoksen edellytyksistä ja vaatimuksista, joita hyvinvointialueelle asetetaan. Muutosneuvottelut kestävät keskimäärin joitakin kuukausia.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Työryhmän mietinnön hankintalain 15 §:n 1 mom. sidosyksikköaseman vähimmäisomistuksen omistusosuusvaatimuksen ehdotuksen pykälässä tai pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa ei ole mainittu varsinaisia poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Mietinnössä on todettu muun ohella, että ”vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta voitaisiin poiketa vain sellaisten valtio-omisteisten kriittisiä toimintoja koskevien sidosyksiköiden osalta, joita koskeva poikkeus on säädetty erityislaissa. Kysymykseen tulisi esimerkiksi CSC - Tieteen tietotekniikan keskus, jota koskevaa lakia valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä”. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tutkimuksessa koskien sidosyksiköille asetettavan 10 % omistusosuusvaatimuksen vaikutuksia sidosyksiköiden omistajiin, sidosyksiköihin sekä sidosyksiköiden kanssa samoilla markkinoilla toimiviin yrityksiin KKV on kannattanut poikkeuksia ehdotettuun säädökseen kuitenkin siten, että syntyy kannuste hyödyntää markkinoita aina, kun se on mahdollista. Hyvinvointialue katsoo, että kohdan soveltamisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että työryhmä harkitsee tarkkarajaisia ja täsmällisiä poikkeuksia säädökseen siten, että erityistarpeet ja/tai -tilanteet huomioidaan asianmukaisesti.

Hyvinvointialue tuo esiin, että esitetyt muutokset lopettaisivat DigiFinland Oy:n, Hyvil Oy:n sekä Maakuntien Tilakeskus Oy:n toiminnan sellaisenaan. Hyvinvointialue ehdottaa säädettäväksi poikkeusta, jonka perusteella hyvinvointialueet voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä ja tarvittaessa hankkia palveluja myös yhtiömuodossa.

Hyvinvointialue pyytää täsmentämään mahdollisuuksia poiketa vähimmäisomistusvaatimuksesta myös erityisissä tilanteissa. Sidosyksikkösääntelyn omistusosuusvaatimuksen myötä tulevaisuudessa voi syntyä tilanteita, joissa markkinaehtoista toimintaa ei ole eikä hankintayksiköllä ole välttämättä mahdollisuuksia ottaa toimintaa omaksi tuotannoksi. Esimerkiksi tilanne saattaa syntyä hankittaessa palkkahallinnon palveluja tilanteessa, jossa hankintayksiköllä ei ole valmiutta investointeihin. Hyvinvointialue katsoo myös, että ehdotuksessa tulisi ottaa kantaa niihin tilanteisiin, joissa kilpailutuksessa oleva hankinta syystä tai toisesta viivästyy esimerkiksi markkinaoikeuskäsittelyn ajaksi eikä hankintasopimusta saada täytäntöön siirtymäajan puitteissa.

Hyvinvointialue pitää kuitenkin tärkeänä, että vähimmäisomistusta koskevan omistusosuusvaatimuksen ehdotuksen tarkoitus ja tavoitteet toteutuvat. Ehdotuksen kautta saadaan mahdollisesti synnytettyä tietyille aloille pitkällä aikavälillä aitoa kilpailua markkinoille.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Hyvinvointialue katsoo, että hankintalakiin ehdotettua 71 §:än 4 momenttia, voi olla tosiasiallisesti vaikea soveltaa kriisi- ja uhkatilanteissa. Ehto voi asettaa kaupallisille toimittajille vaatimuksia, joita nämä eivät tosiasiallisesti pysty täyttämään tai jotka nostavat hankintakustannuksia kohtuuttomasti. Näin ollen hyvinvointialue katsoo, että kohta tulee säilyä vapaaehtoisena eikä velvoita hankintayksiköitä. Osalle hankintayksiköistä voi syntyä jo muun lainsäädännön kautta velvoitteita varautumisen ja huoltovarmuuden turvaamiseksi eikä päällekkäinen lainsäädäntö ole toivottavaa.

Vaikka esitetty lisäykset hankintalain 71 ja 81 §:iin eivät ole hankintayksiköitä velvoittavia, antavat ne hankintayksiköille mahdollisuuden asettaa ehtoja koskien turvallisuutta ja varautumista sekä sulkea pois korkean riskin toimittajat, tuotteet ja palvelut. Ehdotetut lisäykset parantavat hankintayksiköiden riskienhallintaa. Hyvinvointialue pitääkin esitettyjä lisäyksiä varsin toimivina.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Hyvinvointialue kannattaa rikosrekisteriotteiden tarkastuksesta luopumista ja siirtymistä vastaaviin vakuutuksiin kuin mikä on käytäntönä muissa pakollisissa poissulkuperusteissa.

Rikosrekisteriotteiden tarkistamisen yhteydessä ei ole käynyt ilmi, että pakolliseen poissulkuun johtavia rikoksia olisi ollut. Hallinnollisesti tämä keventää sekä nopeuttaa hankintayksikön toimintaa ja päätöksentekoa.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Hyvinvointialue ei kannata nykyisen 110 §:n mukaisten sote-suorahankintojen jälki-ilmoitusvelvollisuutta ja esittää kohtaan poikkeusta. Jälki-ilmoitukset voivat koske yksittäistä asiakasta, jolloin palveluntuottajan nimen ja palvelun tuottamisen paikka- tai aikatiedon (esim. asumisyksikön tai palvelutapahtuman ajankohdan) yhdistämisellä voidaan päätellä asiakkaan mahdolliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeet. Tämä koskee erityisesti niitä asiakkaita, joilla on yksilöllisiä tarpeita ja ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.

Muut huomiot

Hyvinvointialue kannattaa sosiaali- ja terveyspalvelujen kilpailuttamisesta annettujen säännösten (luku 12) yhdistämistä siirrettäväksi osaksi kansallisia hankintoja koskevia säännöksiä (luku 11) päällekkäisen sääntelyn purkamiseksi. Hyvinvointialue katsoo kuitenkin, että nykyinen 110 § sote suorahankintaa koskeva pykälä tulee siirtää osaksi lukua 11, jolloin sen merkitys poikkeavana ehtona korostuu.

Vaikka mietinnössä todetaan, että ”tarvittaessa hankintalain 108 §:n mukainen laatuvaatimuksia koskeva säännös voidaan huomioida sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluvastuulla olevassa lainsäädännössä”, pitää hyvinvointialue tärkeänä 108 § säilyttämisen hankintalaissa. Pykälä perustuu osittain hankintadirektiivin 76 artiklaan ja pykälässä on säädetty muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa huomioitavista erityistekijöistä. Pykälässä on huomioitu muun ohella palvelun käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen, palvelujen laatu, jatkuvuus, esteettömyys, kohtuuhintaisuus, saatavuus ja kattavuus sote hankinnassa. Pykälässä on veloitettu hankintayksikköä ottamaan huomioon sote-hankinnoissa eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin liittyvät, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen ja innovointiin liittyvät tekijät sekä säädetty, että pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevan sosiaali- ja terveyspalvelun hankinnassa hankintayksikön on määritettävä sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille. Hyvinvointialue katsoo, että pykälän tarkoitus ja tavoite ovat erittäin tärkeitä muun ohella sote hankinnoissa asetettavien vaatimusten ja hankinnan suunnitteluvaiheessa palvelun käyttäjien huomioimisen näkökulmasta. Hankintalakiin ei sisälly toista vastaavan sisältöistä pykälää ja se yhdistää näin ollen hankintalain, hankintadirektiivin ja sosiaali- ja terveydenhuollosta annetun lainsäädännön. Hyvinvointialue ehdottaa, että 108 §:n sisältö sellaisenaan sisällytetään ehdotetun hankintalain 11 lukuun.

Hyvinvointialue katsoo, että ehdotettua 99 § sovellettavien säännösten osalta tulisi selkeyttää. Ehdotettua pykälää Pykälän 1 momenttiin tehty lisäys ”Lisäksi tämän luvun mukaisiin hankintoihin sovelletaan---” antaa ymmärtää, että hankintayksikkö voisi myös sote-palveluissa tai liitteessä E lueteltuja palveluja kilpailuttaessa poiketa esimerkiksi 136 §:n olennaisia sopimusmuutoksia koskevasta sääntelystä. 99 § tulee selkeyttää siten, että siitä käy ilmi erot toisaalta kansallisiin hankintoihin ja toisaalta sote- ja muihin erityisiin palveluhankintoihin sovellettavista säännöksistä.

Nurvo Tiina

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen
aluehallitus 3.3.2025, § 49